

и многогранным процессом. Представлены этапы формирования педагогических ценностей (этап диагностики уровней сформированности педагогических ценностей, этап присвоения педагогических ценностей, этап трансформации педагогических ценностей, этап проектирования педагогических ценностей).

Ключевые слова: ценности, приоритетные педагогические ценности, будущий воспитатель.

Olha Padalka,
senior lecturer, Department of Pedagogy and Psychology (Preschool and Special),
Rivne State Humanitarian University,
12, S. Bandery Str., Rivne, Ukraine

THEORETICAL PRINCIPLES OF FORMING TOP-PRIORITY PEDAGOGICAL VALUES IN PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING OF PRESCHOOL TEACHERS

The article presents the scientific review and theoretical justification of methodological, psychological and pedagogical principles of forming top-priority pedagogical values of future preschool teachers. The issue of pedagogical axiology and training future preschool teachers is considered, the peculiarities of forming top-priority pedagogical values of future preschool teachers are disclosed, preschool teachers' top-priority pedagogical values (a child, knowledge, sociability, humanity, creativity, self-development) are described. The above mentioned issue is becoming more and more relevant due to adoption of the revised version of Basic component of Ukrainian preschool education. Most researchers consider the problem of personality's axiological sphere as indissolubly relating to the principles of the development of the national system of education and teaching. Modern researches prove that educational process at the university is oriented at students' intelligence development, deepening their theoretical knowledge and personality sphere development. Value orientations become the basis for intelligence, professional direction during the whole life, determine professional activity and personal behaviour; values form the basis for conscious human life. Pedagogical values are represented as the system of educational means, social norms, pedagogical tools which contribute to educational values transfer to every future teacher. Forming top-priority pedagogical values of future preschool teachers is a complicated dynamic process. The stages of pedagogical values formation are represented (the stage of diagnosing the levels of pedagogical values maturity, the stage of pedagogical values acquisition, the stage of pedagogical values designing).

Keywords: values, top-priority pedagogical values, future preschool teacher.

Подано до редакції 27.08.2015

УДК: 378.147.31

Ірина Олександрівна Пальшкова,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічних технологій початкової освіти,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Олександра Невського, 39, м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті визначено особливості та педагогічні умови формування емоційної культури майбутніх учителів початкової школи, а також різні підходи до з'ясування педагогічних умов ефективності навчально-виховного процесу в системі вищої освіти. Диференційовано такі педагогічні умови: емоціогенна спрямованість змісту навчальних дисциплін, залучення студентів до активної творчої діяльності, в тому числі проектної.

Ключові слова: емоційна культура, майбутні вчителі початкової школи, педагогічні умови, емоціогенна ситуація, емоційна сфера, емпатія.

Постановка проблеми. Одним із завдань, окреслених у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, є підвищення якості підготовки педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах. Серед пріоритетних напрямів педагогічної науки вагоме місце посідає з'ясування широкого кола питань культурологічної підготовки майбутніх педагогів, зокрема, формування емоційної культури майбутнього вчителя. Від його виконання залежить успішність розв'язання комплексу проблем, що стосуються модернізації сучасної системи освіти.

На сьогодні в педагогічній науці накопичено певний досвід та окреслено різні підходи до з'ясування педагогічних умов ефективності навчально-виховного процесу в системі вищої освіти. З огляду на специфіку дослідження, під педагогічними умовами формування емоційної культури розуміємо сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів та організаційних засобів їх реалізації, що забезпечують успішне виконання завдань із формування емоційної культури майбутніх учителів початкової школи. Аналіз психолого-педагогічної літератури з теми дослі-

дження послугував підставою для виокремлення сукупності педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню емоційної культури майбутніх учителів початкової школи. Диференційовано такі педагогічні умови: емоціогенна спрямованість змісту навчальних дисциплін, залучення студентів до активної творчої діяльності, в тому числі проектної.

У контексті першої педагогічної умови – емоціогенна спрямованість змісту навчальних дисциплін – необхідно з'ясувати сутність поняття «емоціогенність». Щоб підготувати майбутніх учителів до емоційно-вольової регуляції своєї діяльності та діяльності учнів початкової школи, необхідно використати в процесі навчання у ВНЗ емоціогенну спрямованість дисциплін саме мистецького циклу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною підставою для виокремлення цієї педагогічної умови послужило вчення психологів (І. Васильєв, Ю. Виноградов, О. Тихомиров, О. Чебикін, В. Ямницький та ін.) про емоціогенну регуляцію творчої навчальної діяльності. За даними дослідників, емоції контролюють, супроводжують, спрямовують навчальну творчу діяльність у необхідному напрямку, допомагають результативному виконанню завдання, емоції немовби слугують для обрання правильних, адекватних дій, а їх відсутність уповільнює й ускладнює весь процес роботи. Зазначимо, що навчальні дисципліни, пов'язані з мистецтвом, вимагають від студентів творчої діяльності, тому всі навчальні предмети мистецького циклу можна трактувати як емоціогенний чинник у формуванні емоційної культури майбутніх учителів початкової школи. Будь-який предмет (явище) відображається в нашому сприйманні завдяки сигнальним зв'язкам між чуттєво-емоційними та функційними властивостями предметів, що пов'язані з роллю, яку вони відіграють у житті й діяльності людини як умови її буття. Вважаємо виправданим припущення щодо ефективності використання предметів мистецького циклу як емоціогенного дидактичного матеріалу, стресору, що сприяє формуванню емоційної культури студентів. Наприклад, під час занять з образотворчого мистецтва прогнозоване створення різноманітних емоціогенних ситуацій.

Під емоціогенною ситуацією вчені (О. Чебикін, В. Ямницький та ін.) розуміють обставини навчально-пізнавальної діяльності, які з різною силою активізують діяльність тих, хто навчається. Для створення емоціогенних ситуацій на заняттях необхідно добирати дидактично-наочний матеріал емоціогенної спрямованості та створювати належні умови для його використання. Емоціогенні ситуації поділяють на ситуації зацікавленості, раптовості, яскравості, несподіваності, контрастності, напруженості, допитливості та ін. Моделювання ситуацій створює ефект новизни, співпереживання, захоплення, залежно від характеру творчої діяльності.

Мета дослідження: визначити особливості та педагогічні умови формування емоційної культури

майбутніх учителів початкової школи, а також різні підходи до з'ясування педагогічних умов ефективності навчально-виховного процесу в системі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу досліджень. Якісні властивості емоційності людини характеризують її ставлення до явищ і предметів довкілля, що виражене в знаковій модальності домінуючих емоцій. У цьому зв'язку важливо знати, з якого приводу виникають позитивні емоції, які об'єкти й ситуації стимулюють їх появу, та які їхні властивості. Емоції належать до процесів внутрішньої регуляції поведінки, саме тому як суб'єктивна форма виявлення потреб вони передують діяльності для їх задоволення, спонукаючи і спрямовуючи їх.

Зазначимо, що емоційна сфера людини розвивається і збагачується в процесі спілкування з іншими людьми, унаслідок співчуття і співпереживання іншим, що виявляється під час сприймання творів мистецтва та під час творчої діяльності. Такий вияв позитивних емоцій у психології позначають терміном «емпатія». Слово «емпатія» походить від грецького «*patho*», що означає глибоке, сильне почуття (відчуття). Семантика префікса «*em*» – спрямований (скерований) усередину. Емпатію вивчали такі авторитетні дослідники, як Г. Андреева, С. Мелибруда, Г. Перепечина, К. Роджерс, К. Рудестам та ін., відстоюючи солідарну позицію стосовно того, що емпатія виявляється, насамперед, у спілкуванні. У наукових розвідках відсутнє усталене тлумачення названого поняття. Г. Перепечина підсумовує, що найчастіше повторюються такі дефініції емпатії: 1) розуміння почуттів, потреб інших; 2) глибоко чутливе сприйняття події, природи, мистецтва; 3) афективний зв'язок з іншими; відчуття стану іншої особи чи групи [3].

Дослідження в галузі емпатії умовно поділяють на діагностичні (що вимірюють рівень емпатійних здібностей) і психотехнічні (що розробляють методики розвитку емпатійних здібностей). Практичне застосування результатів методики тестів допомагає простежити динаміку психологічних феноменів особистості, рівень емпатійних здібностей та їхній розвиток, активно використовувати отримані відомості в навчальному процесі.

Емпатію розуміють як осягнення емоційних станів іншої людини у формі співчуття. В основі емпатії лежить емоційна ідентифікація, тобто здатність педагога до співпереживання з вихованцем, уміння проникати до його внутрішнього світу. Емпатійна здібність педагога виражена в таких його характеристиках, як доброзичливість і повага до дітей, чутливість та піклування, інтерес до життя учнів, спостережливість і чуйність, емоційне сприйняття та розуміння. Емпатія базована на високому рівні розвитку сенсорної й емоційної чуттєвості, глибини та гнучкості розуму, містить не тільки оцінку стану іншого, але й співчуття. Людина, яка співчуває іншій особі, у такий спосіб глибше пізнає її. Необхідно зазначити, що емпатійна здібність збільшується зі зростанням життєвого досвіду, емпатія легше реалізується в разі схожо-

сті людей. Як і будь-яка здібність, емпатія може бути розвинута спеціальними вправами, в аналізованому випадку – у процесі творчої діяльності.

Емпатія формується й виявляється в ситуаціях діалогічного спілкування, коли постає не тільки як об'єкт, але і як суб'єкт взаємодії. В онтогенезі дитини розмежовують дві послідовно розвинуті форми емоційної культури: співпереживання як безпосередньо імпульсивну форму реагування на неблагополуччя іншого та співчуття як свідомий відгук про реальну життєву ситуацію, яке вчитель повинен розвинути в учнів.

Характеризуючи умови формування емоційної культури майбутніх учителів початкових класів, необхідно викликати задоволення від образотворчої діяльності, розширити сферу емоційних вражень. За висловом М. Якобсона [7], проблема позитивного впливу на емоції й почуття особистості має два аспекти. По-перше, це шляхи і прийоми впливу, які повинні привести до певного рівня сформованості емоційної сфери учня. У цьому полягає головне завдання, що постає перед учителем початкових класів. По-друге, питання про шляхи і прийоми впливів, що зумовлені необхідністю перевиховання деяких аспектів емоційної сфери учня. Це прогнозує процес більш серйозної перебудови почуттів і прагнень учня, зміни сутності його емоційного ставлення до оточення. Для правильного впливу на почуття дитини майбутньому вчителю початкової школи необхідні такі вміння: аналізувати емоційне життя учня на підставі цілісної картини його поведінки й окремих виявів; аналіз допоможе педагогові обґрунтовано діагностувати причини, що призвели до несприятливих зрушень в емоційному житті учня; вміння знаходити правильні шляхи для позитивного впливу на учнів; вміння в процесі спілкування з учнями, у разі необхідності, «переключати» їх на інші емоційні стани і прагнення, вміння так змінити ситуацію, створити такі психологічні умови, що згодом вдасться перебудувати емоційне ставлення школяра до істотних явищ [6].

Емоційна спрямованість викладання навчальних дисциплін мистецького циклу передбачає з'ясування таких понять, як «емоційний стрес», «емоційна напруженість», «емоційна усталеність», оскільки творча діяльність є творчою та емоційно напруженою. На думку більшості сучасних дослідників, емоції «негативного знака», що виникають у критичних ситуаціях (у ситуаціях підвищеної відповідальності за успішний результат образотворчої діяльності, яку виконує учень, студент), зумовлюють специфічний психічний стан, що називають підвищено емоційним чи психологічним стресом. Е. Носенко кваліфікує стан емоційного стресу (або емоційної напруженості) як відображення (безпосередньо чуттєве переживання) суб'єктом невідповідності між його життєво важливими потребами (мотивами), з одного боку, і явищами дійсності чи можливістю успішної реалізації діяльності, яка відповідає потребам суб'єкта, з іншого [2, с. 20].

Істотною особливістю цієї специфічної характе-

ристики є те, що вона супроводжується негативними ставленням суб'єкта до тих чи до тих життєвих ситуацій, до своєї діяльності та до власних виявів у них. Це негативне ставлення виражається у вигляді суб'єктивних переживань: страху, гніву, відчаю, хвилювання, пригніченості, які вважають одним із найвиразніших індикаторів стану емоційного стресу.

Емоційний стрес складається з трьох взаємопов'язаних компонентів: загроза, що виникає дистанційно; її сприймання та емоційне переживання; фізіологічні (можливо, і соматичні) наслідки цих переживань. Попереднє емоційне переживання ситуації дає змогу ніби дистанційно оцінити умови перебігу планованої діяльності (стан тимчасової готовності). Емоційний стрес постає в екстремальних випадках у вигляді чинника, який руйнує це попереднє «емоційне планування» (стан тимчасової готовності) і, отже, усю схему майбутньої діяльності. У цьому полягає психологічна роль емоційного стресу в екстремальних ситуаціях. Вважаємо, що безпосередня творча діяльність студентів у процесі вивчення дисциплін мистецького циклу, які мають потенційну позитивну емоційну спрямованість, сприятиме ефективному формуванню емоційної культури в майбутніх учителів початкових класів.

Друга педагогічна умова – залучення студентів до творчої проектної діяльності. Необхідними компонентами емоційної культури є пізнавальна активність, зростання духовних потреб, широта інтересів, потреба у творчій діяльності. На наш погляд, саме творче проектування сприяє формуванню емоційної культури майбутніх учителів початкової школи, максимальному виявленню їхніх творчих образотворчих здібностей.

У вітчизняній педагогіці ідею проектної діяльності (проекування) обстоювали А. Макаренко [1], В. Сухомлинський [5] та ін. Метод проектів широко впроваджують у навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів, тому доцільно з'ясувати сутність, структуру й особливості організації проектної діяльності в системі освіти.

Метод проектів (із грецької мови – шлях дослідження) – це система навчання, коли ті, хто навчається, здобувають знання й уміння в процесі планування та виконання поступово ускладнених практичних завдань. В аналізованому методі вбачають педагогічний інструмент формування самоосвітніх компетенцій особистості в умовах навчально-виховного процесу. Метод проектів зорієнтований на інтеграцію фактичних знань та на їх застосування й набуття нових (часто шляхом самоосвіти). З огляду на це можна висловити припущення, що метод проектів – ефективний засіб формування творчої особистості, спрямований на здобуття інтегрованих знань людиною в процесі активної пошукової, дослідницької, творчої діяльності. У поданому контексті необхідно зазначити, що метод проектів має низку переваг. У межах окресленої проблеми варті дослідницької уваги такі: впровадження методу в навчально-виховний процес уможливило міждисциплінарну інтеграцію; використання

методу проєктів сприяє поєднанню індивідуальної й колективної діяльності студентів, що допомагає реалізувати на практиці педагогіку співробітництва та оптимізує самореалізацію особистості; організація проєктної діяльності забезпечує реалізацію потреб особистості в самостійній і практичній діяльності та дає змогу бачити результати своєї діяльності через набуття нових знань і життєвого досвіду.

За змістом диференціюють такі види проєктування: проєктування як творчість, потенційно властива кожній особистості; проєктування як метод, що синтезує мистецтво й педагогіку; проєктування без об'єкта як процес або образ життєвих функцій. На думку І. Сергєєва, проєкт – це «п'ять П»: проблема, проєктування (планування), пошук інформації, продукт, презентація. «Шосте П» проєкту – його портфоліо, тобто тека з усіма робочими матеріалами проєкту [4].

Отже, формулюючи тему проєкту, студентові потрібно окреслити назву роботи, мету діяльності й завдання, зазначити, хто та де використовуватиме результати. Розрізняють відкриті й закриті варіанти формулювання тем проєкту. Відкриті вможливають більший ступінь свободи в способах розв'язання проблеми, дають змогу експериментувати, варіювати результат. Закрите формулювання теми передбачає чітке конкретне визначення того, що буде зроблене.

Зазначимо, що робота над проєктом, як будь-яка творчість, вимагає від студента певного ступеня свободи, тому автор проєкту має право змінювати послідовність викладу матеріалу, не включати окремі розділи з рекомендованого переліку або доповнювати те, що може покращити якість роботи. Наголосимо, що структура побудови проєкту в багатьох випадках залежить від його типу, специфіки навчального предмета, авторських педагогічних розробок із конкретної теми, що передбачає різну кількість етапів.

Автори педагогічних праць беруть за основу класифікацію або типологію проєктів, запропоновану Є. Полат. Крім того, типологія проєктів обґрунтована в роботах В. Гузєєва, П. Лернера, О. Пехоти та ін. Проєктна діяльність майбутніх учителів початкової школи – це динамічний неперервний цілеспрямований процес

ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко А. С. Педагогическая поэма / А. С. Макаренко; сост., вступ. ст., примеч., коммент. С. С. Невская. – М. : ИТРК, 2003. – 736 с.
2. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції / Е. Л. Носенко, Н. В. Коврига ; Дніпропетровський національний ун-т. – К. : Вища школа, 2003. – 126 с.
3. Перепечина Г. В. Эмпатия – профессионально важное качество тележурналиста / Г. В. Перепечина // Вестник Московского университета. – Сер. 10, Журналистика. – 1998. – № 5. – С. 12–25.
4. Сергеев И. С. Как организовать проектную деятель-

іхньої творчої активності, спрямований на розв'язання різних завдань із розроблення ідеї, її реалізації й отримання результату проєктної діяльності, що зумовлює зміни об'єктивного та суб'єктивного характеру розвитку сутнісних сил особистості студентів.

Проєкт завжди вимагає творчого підходу, у цьому сенсі будь-який проєкт можна назвати творчим. Творчі проєкти передбачають специфічне оформлення результатів. Вони здебільшого не мають докладно відпрацьованої структури спільної діяльності учасників, оскільки вона тільки запланована й розвивається відповідно до жанру кінцевого результату, логіки спільної діяльності, інтересів учасників проєкту. Слід домовитися про очікувані результати й форму їх подання (спільна газета, твір, відеофільм, драматизація, композиція, гобелен, рисунок, аплікація). Оформлення результатів проєкту вимагає чітко продуманої структури. У педагогічній освіті результатами творчого проєкту можуть бути зразки виробів, рисунки, графіки, декорування, методичні розробки та рекомендації з виконання художньо-творчих виробів, макети й ескізи, художньо-творчі альбоми тощо.

Стимулами активізації студентів у процесі творчої діяльності слугують інтерактивні методи навчання. Інтерактивним називають метод, за якого той, хто навчається, є учасником, щось виконує, говорить, керує, моделює, пише, малює тощо, тобто не постає слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власноруч створюючи це. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається тільки шляхом постійної активної взаємодії всіх студентів. Викладач і студент – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання. Викладач організовує процес навчання, проводить консультації. Результатів навчання можна досягти лише шляхом взаємних зусиль учасників освітнього процесу.

Висновки. Отже, педагогічними умовами формування емоційної культури майбутніх учителів початкової школи є емоціогенна спрямованість змісту навчальних дисциплін; залучення студентів до активної творчої діяльності, в тому числі проєктної.

льність учасників : практическое пособие для работников общеобразовательных учреждений / И. С. Сергеев. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : АРКТИ, 2005. – 80 с. – (Метод. биб-ка).

5. Сухомлинский В. А. Сто советов учителю / В. А. Сухомлинский. – М. : Изд-во Академии педагогических наук РРФСР, 1961. – 658 с.

6. Яковсон П. М. Почему надо воспитывать чувства у детей / П. М. Яковсон. – М. : Просвещение, 1954. – 74 с.

7. Яковсон П. М. Эмоциональная жизнь школьника : психологический очерк / П. М. Яковсон ; АПН СССР. Ин-т психологии. – М. : Просвещение, 1966. – 292 с.

REFERENCES

1. Makarenko, A. S. (2003). *Pedagogicheskaya poema [Pedagogical poem]*. Moscow: YTRK [in Russian].
2. Nosenko, E. L., Kovryha, N. V. (2003). *Emotsiyni intelekt: kontseptualizatsiia fenomenu, osnovni funktsii [Emotional intelligence: conceptualization of the phenomenon, its main functions]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
3. Perepechyna, H. V. (1998). Empatiya – professionalno vazhnoe kachestvo telezhurnalista [Empathy as a professionally important quality of a journalist]. *Vestnyk Moskovskoho unyversyteta Newsletter of Moscow University*, 5, 12-25. [in Russian].
4. Sergeev, Y. S. (2005). *Kak organizovat proektnuyu deyatel'nost uchashchikhsya : prakticheskoe posobyе dlya rabotnykov obshcheobrazovatelnykh uchrezhdeniy [How to organize design activity of pupils: a guidance for employees of educational institutions]*. Moscow: ARKTY [in Russian].
5. Sukhomlinskiy, V. A. (1961). *Sto sovetov uchitel'yu [Hundred pieces of advice to a teacher]*. Moscow: Yzd-vo Akademyy pedagogicheskikh nauk RRFSR [in Russian].
6. Yakobson, P. M. (1954). *Pochemu nado vospytyvat chuvstva u detey [Why it is necessary to educate feelings in children]*. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].
7. Yakobson, P. M. (1966). *Emotsionalnaya zhizn shkol'nika: psikhologicheskiiy ocherk [Emotional life of a pupil: psychological essay]*. Moscow: Prosveshchenie. [in Russian].

Ірина Александровна Пальшкова,
доктор педагогических наук, профессор,
заведующая кафедрой педагогических технологий начального образования,
Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Александра Невского, 39, г. Одесса, Украина

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье определены особенности и педагогические условия формирования эмоциональной культуры будущих учителей начальной школы, а также разные подходы определения педагогических условий эффективности учебно-воспитательного процесса в системе высшего образования. Выделены такие педагогические условия: эмоциогенная направленность содержания учебных дисциплин; приобщение студентов к активной творческой деятельности, в том числе проектной. На сегодня в педагогической науке накоплен определенный опыт и намечены различные подходы к выяснению педагогических условий эффективности учебно-воспитательного процесса в системе высшего образования. Учитывая специфику исследования, под педагогическими условиями формирования эмоциональной культуры понимаем совокупность объективных возможностей содержания обучения, методов и организационных средств их реализации, обеспечивающих успешное выполнение задач по формированию эмоциональной культуры будущих учителей начальной школы. Качественные свойства эмоциональности человека характеризуют его отношение к явлениям и предметам окружающей среды, выраженное в знаковой модальности доминирующих эмоций. В этой связи важно знать, по какому поводу возникают положительные эмоции, какие объекты и ситуации стимулируют их появление и каковы их свойства. Эмоции относятся к процессам внутренней регуляции поведения, именно поэтому как субъективная форма выражения потребностей они предшествуют деятельности по их удовлетворению, побуждая и направляя их. Исследования в области эмпатии условно разделяют на диагностические (измеряют уровень эмпатийных способностей) и психотехнические (разрабатывают методики развития эмпатийных способностей). Эмпатию понимают как постижение эмоциональных состояний другого человека в форме сочувствия. В основе эмпатии лежит эмоциональная идентификация, то есть способность педагога к сопереживанию с воспитанником, умение проникать к его внутреннему миру. Эмпатийная способность педагога выражена в таких его характеристиках, как доброжелательность и уважение к детям, чуткость и забота, интерес к жизни учащихся, наблюдательность и отзывчивость, эмоциональное восприятие и понимание.

Ключевые слова: эмоциональная культура, будущие учителя начальной школы, педагогические условия, эмоциогенная ситуация, эмоциональная сфера, эмпатия.

Iryna Palshkova,
Doctor of Pedagogy, professor,
head of the Department of Pedagogical Technologies of Primary Education,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
39, Oleksandra Nevskoho Str., Odesa, Ukraine

PECULIARITIES OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' EMOTIONAL CULTURE FORMATION

Some important features and pedagogical conditions of forming emotional culture in primary school teachers, as well as different approaches to determination of pedagogical conditions of educational process efficiency in higher edu-

cation are revealed and described. The following pedagogical conditions are considered as the most important for the formation of future teachers' emotional culture: stress-inducing (emotiogenic) contents orientation of subjects; engaging students to creative work, including project activities. Pedagogy owns certain experience and a number of different approaches to revealing pedagogical conditions of educational process efficiency in higher education. Pedagogical conditions of forming future primary school teachers' emotional culture are considered to be a set of objective possibilities of syllabi, methods and organizational means, which ensure the successful implementation of tasks aimed at future primary school teachers' emotional culture formation. Properties of human emotionality characterize his/her attitude to the phenomena and objects of the environment, expressed in the symbolic modality of the dominant emotions. In this regard, it is important to know what causes positive emotions, what kind of subjects and situations stimulate them. Emotions refer to the processes of internal regulation of behaviour, therefore as a subjective form of needs expression, they precede activities aimed at their satisfaction, encouraging and directing them. Different researches in the field of empathy are conventionally divided into diagnostic (which measure the level of empathy abilities) and psychological (which develop methods of empathic abilities development). Empathy is considered as understanding other person's emotional state in the form of sympathy. Empathy is based on emotional identification, i.e. the ability of a teacher to feel sympathy, ability to enter pupils' inner world and understand it. Empathic ability of a teacher manifests itself in such characteristics as respectful attitude towards children, taking care of them, interest in their lives, kind-heartedness, emotional perception and understanding. It is considered as one of the most important components of emotional culture.

Keywords: emotional culture, future primary school teachers, pedagogical conditions, emotiogenic situation, emotional sphere, empathy.

Подано до редакції 21.08.2015
